

IVL. ALEXAN

DRINI MEDICI, AR

CHIATRI CAESAREI PAE

dotrophia, siue de puerorū
educatione, Liber.

TIGVRI APVD CHRISTO

phorum Froschouerum, Anno

M. D. LIX. *6*

(9)

Q 15557637

MAGNIFICO IN PRIMIS

ET GENEROSO DOMINO HIERO-

nymo, Baroni in Sprinzenstain, Con-

siliario Cæsareo, &c. Iulius

Alexandrinus

S. D.

PER SOLVO quod debeo, uir Ma-
gnifice, & fidem meã libero, quam
ante annos propè septẽ adstrinxer-
am de mittẽdo tibi carminũ meo-
rum quorundam libello hoc. Hui dices tam se-
ro, ac tanto demũ post tẽpore, ut fors merito
fieri ex usura potuerit? Non nego. Verum si
scias quã parum abfuerit, quin debiti apud
te huiusce mei, tota propè fides mihi concide-
rit, minimoq; minus soluendo futurus nõ fue-
rim: libenter accipias quod datur, quocunq;
id tempore fiat, ac cuiusmodicunq; tãdem id
sit: Et quod boni sæpe creditores solẽt, ut cum
malis nominibus, etiã nõ sine aliqua sortis de-
tractione decidant, idem mecum non inuitus
nunc facias. Ego enim foetum hunc meum, in-
ter primos iuuentæ meæ annos, iuueniliter
quoq; à me editum, quum denuo inuisendum

mihī adh̄ſſem, ſtrigoſusq̄ totus, ac male educa-
tus, rudisq̄ & informis appareret, uſq̄ adeò,
ut diu quamuis multumq̄ reconcinnādus, &
quod urſe catulos ſuos ſolent, lingendus mihī
lābendusq̄ eſſet, iuſtī tamen adhuc partus ac-
cepturus faciē non uideretur, totū, niſi animū
ſubh̄ſſet polliciti apud te mei recordatio, abdi-
caturus fui: malui tamen præſtare quod factu-
rum me receperam, ut hac ſaltē ex parte exol-
ueretur fides: ſi non quale ſperabas, at quod
iam diu tamē debebam, chartaceum hoc ad te
munus mittendo. Itaq̄ expunges rationem
meam, ſi quā habes in aduerſarijs tuis hoc no-
mine. Nam quæ multis alijs, & his quidē non
exiguīs officiorum tuorum de cauſis, haud
obſcure me tibi debere ſemper fateor huma-
nitatis, liberalitatisq̄ in me tuæ, munificentiae
ac beneficentiæ, tam efficacis autē & ſedulæ,
nominis apud ſum̄os ſemper principes mei,
cōmendationis: Ea, quoniā quoties accepti ac
relati inter nos rationē in eo, perſolutum à me
iri poſſe non uideo, dū uiuam, tranſmittere ad
poſteros animus eſt. Quos futuris etiā ſæcu-
lis omnibus, familiæ tuę generoſitas habitura
ſibi obæratos perpetuò ſit. Vale.

IULII ALEXANDRI

NI PAEDOTROPHIA, SIVE

De puerorum educatione,

Liber.

Natorum uia quæ teneros recte educet annos,
 Prima mihi dicenda Deæ: quæq; arte tuenda,
 Indiga opis nimium nostræ, sit mollior ætas,
 Intactamq; ferat ualido cum corpore mentem,
 Seruata egressus puer incunabula lege,
 Unde suus constet reliquis ætatibus usus.

Mendoti decus Hispanum, cui maxima rerum
 Inuictus tractanda dedit molimina Cæsar,
 Egregio partæ felix iam pacis honore,
 Itala qua gemino profert se littore tellus,
 Dum placido duras flectis moderamine mentes,
 Magnorum medius regum, & secunda quietis
 Munera, per Latium studiorumq; inuehis artes,
 Iam tibi se soli debere fatebitur omnis
 Musarum Phœbiq; chorus, quod læta fugatis
 Auspice te tandem, suscepit otia bellis,
 Pacatasq; colat nulla formidine terras,
 Et damnosa suis effugerit artibus arma:
 Siue Itala maui terra consistere, seu te

Magna aliò fortuna uocat, siue arduus omnes
 Per titulosq; gradusq; uiam tibi ad æthera pandis,
 Huc ades, & paulum positus ingentibus orsis,
 Ipse mihi dexter iam nunc adsiſte canenti.

Optima cui Diuûm dono natura tributa,
 Quum primum abruptis maternam euaserit aluum
 Nexibus, & primis infans uagitibus auras
 Impulerit, pauco iam tum mihi mollia tange
 Membra sale, ut durata cutis, siccataq; solis,
 Ventorumq; dehinc uires patiatur, & imbres:
 Frigoribus neu sit, néne ulli obnoxia culpa,
 Plurima quæ nostræ officiunt incommoda uitæ.
 Ante quidem molli matris defensa sub aluo,
 Fotaq; uisceribus fuerant, tum nescia cæli
 Corpora: nunc uarios possint ut ferre labores,
 Ventosq; pluuiasq; æstumq; atq; obuia quæq;
 Tegmine egent multo, teneros ne infesta per artus
 Frigora eant, late correptaq; uiscera tentent.

Nec tacèã tamẽ hic monita inter ut id quoq; prima
 Sit tibi, densa nimis cutis, aut ne rarior æquo,
 Vtraq; accipiat culpa noxam, inuia succis
 Densa nimis, neu rara nimis sit peruia damno.
 Scilicet hac olim sub conditione ferenda
 Per uariam rerum faciem, ad contraria semper
 Nascimur (immensus statuit sic Iuppiter) omnes.

Tum

Tum mollis teneros adstringat molliter artus
 Fascia, componatq₃ simul, ne turpia sæpe
 Et distorta ferat, neglecto hoc, corpora, sitq₃ id
 Impediens operum, & miseræ ad ludibria uitæ.

Sunt qui continuo natos ad flumina portent,
 Barbaricoq₃ artus ritu per frigora durent.
 Mos ferus ingenio, & qui claris artibus, infans
 Nascitur, ille mihi tepida magis innatet unda:
 Udoremq₃ omnem, contractaq₃ sordida ponat.
 Ast alij nato primum prædulcia mellis
 Pabula dant, modicoq₃ iubent dein lacte fouere,
 Bisq₃ die id teruè admittunt, haud amplius. undæ
 Tum tepidæ mandant leuis innatet, optima quæ sit,
 Et quæ pura suo ueniat de fonte, nec ullum
 Sulphuris aut referat nitri insyncera saporem.

Nutrice, an matris melius de sanguine alatur,
 Non dubitandū: eadem hic alimenta ut sentiat infans,
 Quæ iam utero: nihil his proprium magis. optima talē
 Quæ peperit quoniam merito est natura putanda.
 Contra multa manent nutricem incomoda, cuius
 Corpora deformes referunt agrestia mores,
 Sæpius unde annos fingunt in pessima primos,
 Quæ cum lacte ipso postquam semel ebibere infans
 Cœperit, ab ne sint frustra mihi turpia nullis
 Auxilijs uellenda, tenax quæ negligit error.

Quare agite ô teneros matres defendite partus,
 Uberibusq; ipsæ uestris ne pignora uestra
 Turpe putatote hinc aluisse, atq; hæc uia uobis
 Sit potior. quod si impediunt nonnulla, deinde
 Altera nutricem tibi iam quæsisse probandam
 Cura sit, ac certis uestigasse omnia signis.
 Illa mihi ante alias placeat, cui certa salubris
 Corporis indicia adfuerint, nec pingue, macrumue,
 Nec nimium hoc. Aetas ea, quæ iam quinq; peregit,
 Nondum octo numerat quinquennia, lactis abunde,
 Cui magnum pectus, turgentiaq; ubera. Quòd si
 Ante erit haud multo prolem illa enixa uirilem,
 Hæc mihi sit puero nutrix: cui deinde negandi
 Concubitus: sæpe attactu memini hos ego menses.
 Fæmineos solitos protrudere, quo sapor omnis
 Lactis abit: sæpe alterius primordia prolis
 Hinc duci, sibi quæ largo de sanguine succum
 Præripiat, raptumq; ferat. quippe intus alendo
 Degit, natiuumq; trahens penetralibus altis
 Ebibit humorem, quum uult, affixa, bibensq;
 De radice sua assidue ceu uescitur arbor.
 Ille cibi sentit uix quicquam: exuctaq; pastus
 Ubera præpingues artus robustaq; quondam,
 Nunc tenuis labefacta gerit sine corpore membra.
 Sæpe etiam turpes totum depascere achoras

Corpus,

Corpus, fœdatamq̄, cutim, fœdata uidebis
 Brachia, & insueto pallentia crura colore:
 Causa latet, sed tu mutata consule nato
 Nutrice imprimis, lactis cui nulla reprensi
 Signa, nec apparet uitium spectantibus ullum.
 Gustatum insolito quod sensu uellicet ora,
 Offensas petat aut nares male odora facultas,
 Cœruleo uero uirore notæ uisantur, & ipsum
 Tenue, tenax uero nimis fuerit, quod uero ungue remissum
 Sistat, perfectum seseq̄, rotundet in orbem.
 Ceu quondam arentes pluuius cum Iuppiter agros,
 Aut matutinus flores irrorat Eous,
 Caule super densi speciem formantur in orbis,
 Et pellucentes recreant uiolaria guttæ,
 Hocq̄, potes certis facile deprendere signis,
 Sit tenue id crassumq̄, nimis, si forte requiras:
 Namq̄, recens mulso, uitreo dein uase coacto,
 Magna seri superat, si uis, heu quàm male fluxo
 Lacte satur puer inde cibi persentiet usum.
 Nec mihi densa tamen placeat natura, relictæ
 Crassities partem quoties penè occupat omnem.
 Ne uictis alimenta meatibus, inq̄, peditis
 Dura coqui ualido stomachum lentore morentur,
 Aut etiam nimium ne lactis alibilis usus
 Corpora præpingui tendat uitiosa sagina.

Inter utrunq₃ probo. quod si tamen id quoq₃ iusto
 Spiſſius (ut ſolitum eſt) offecerit, eia age lenti
 Quicquid ineſt mulſo primum reſecator aceto,
 Ventriculiq₃ ima uomitor de parte reſectum.
 Aſſiduo quin ipſa labore exercita nutrix
 Tempore multum illo pituitæ abſumpſerit, unde
 Maxima ſuggeritur melioris copia lactis.
 Et iuuat appoſito craſſum nutrime ſuccum,
 Interea ſecuiſſe grauis Thymbraëq₃ Thymiq₃
 Edita præcipue quæ miſit & extera tellus:
 Hyſſopiq₃ coma: tum quæ natalibus herba
 Clara ſuis minime hunc radícula deneget uſum,
 Quæq₃ ſuos ortus teſtantur origana uoce.

Contra autem fluido ſuperant quum tenuia lacti
 Excrementa, ſeri multo diluta liquore,
 Suadeo opus magna nutrix de parte remittat,
 Ceſſatrix, dulci & perpotet deſruta ſucco,
 Mitiaq₃ adſumat laticis libamina, quæq₃
 Preſſerit apricis ſerus uindemitor uuis.
 Hoc quoq₃ ne caſu bene paſti reiſce lata
 Terga ſuis, fluidum compeſcere nata cruorem.

Et uero exuccum, primumq₃, liquoribus uber
 Deſectumq₃ ſuis, multa inſtaurare potes ui.
 Quanquam ò ne largi nimius medicaminis uſus
 Paulatim inficiat damnati pabula lactis,

Ipse probem placido mage quæ mihi prædita succo.
 Haud oberint, demantq̃, macris ieiunia membris:
 Talis erit radix, sunt talia semina mollis
 Fœniculi, cytisiq̃, simul bene nota potestas:
 Longior his meritò rebus quæ destinat usus:
 Præsertim elixo ptisanæ si incocta cremore,
 Largiter effuso desorptaq̃, lancibus haustu,
 Irrigui (mora nulla) ferant alimenta per artus
 Roris, inexhaustis tendantq̃, canalibus uber.
 Sicut ubi paruus fluuijsq̃, & fontibus humor,
 Quum media exustis ardet feruoribus ætas,
 Limosoq̃, tenuis condunt se gurgite Nymphæ,
 Si pluat, effusis sicientes imbribus herbæ
 Latantur, passimq̃, fluunt per gramina riui,
 Sollicitantq̃, nouo ripas uaga flumina cursu.
 Credo equidem haud alio depastæ gramine capræ
 Vberibus Iouis educta incunabula quondam,
 Maxima ubi herbarum Crete nec uana creatrix,
 Vestit odoratis plantisq̃, & floribus agros.
 Quoq̃, magis largo decurrant sanguine riui,
 Inq̃, suum facile lac nutrimenta ferantur,
 Mane diu perfricta iuuant, & uespere fricta
 Pectoraq̃, scapulaeq̃, simul, thoraxq̃, manusq̃,
 Possum multa tibi hic lactanti noxia rite
 Enumerare, nimis uulgo ni nota capeffam:

*Alliaq̄, & Porri graue uirus, & acre Sinapis
 Vrentis semen, mitisq̄ salacia bulbi,
 Et bulbosa simul tunicata gramina cepæ,
 Quæq̄ olim Graij imprimis uetere medentes,
 Et procul amorunt Apij noua germina crissi.
 Scilicet hoc Veneris stimulo succensa libido
 Sæuior incumbit, mentemq̄ insania mutat.
 Quin & idem lactis largos succidere riuos,
 Et pressum siccare uber solet, ipsaq̄ eodem
 Salsa modo officium, & acuta nux quoq̄ pinus,
 Nempe procax, ueteris dominae memor usq̄ furoris,
 Seruat adhuc longos arbor monumenta per annos.
 Hanc olim rapidi Boreas ui turbinis actam
 Præpositum sibi Pana dolens, coniecit in altos
 Saxa per & rupes, deuexaq̄, confraga, montes.
 Coniectam tellus gremio miserata recepit,
 Inq̄, sinu fouit, syluisq̄ accedere iussit.
 Iamq̄ arbor noua Pitys erat, iam corpore toto
 Mutata induerat formam, tamen una remansit
 In teneras quæ tota nuce slasciua cessit.
 Has igitur, cumq̄ his Moschi quæ nomen odori
 Naturamq̄, refert, uites, moneoq̄, proboq̄.
 Illa quidem nucula antiquis incognita quamuis,
 Vsq̄, tamen summis alias quæ uiribus omnes
 Exuperet, quoties nocuum penetralibus hæsit*

Altius

*Altius ad uiuum frigus: uel ubi humida succo
 Viscera per totum penitus maduere profuso.
 Præsertim si fœminei fastidia forte
 Incubuerere uteri, conuulsaq; membra pererrans
 Parte dolor sistit uaria, tum spiritus intus
 Præclusus uix iam uitales concipit auras.*

*Vnde noua hæc nostras inuiserit hospita terras
 Nux primum, nostroq; recens se ostenderit orbi,
 Si referam, nimium Mendoti, hac te quoq; longo
 Parte morer sermone, tuis atq; usibus obstem.
 Terra quidem nobis eadem quæ Cinnama mittit,
 Terra ferax Ebeni, & gratum spirantis Amomi,
 Diues opum, diues uariarum ab origine mercum,
 Pertulit & magnos optatæ hos arboris usus,
 Vnde etiam nostras inuictus odoribus ullis:
 Resq; ignota diu Graijs, peruenit ad oras.
 Tymbachi extremo Seniq; è littore Moschus:
 Voce eadem ut Moschi Caryon, sic uiribus iisdem.
 Atq; huius diuersa tamen perhibetur origo.
 Nam neq; succus is est stillans radicibus ullus,
 Expressus uè liquor folijs, collectus at imo
 Quadrupedis sub uentre cruor, quum plurimus urset
 Vere furor primo, tepesactisq; ossibus hæsit,
 Incola quem studio excipiat, multoq; repensum
 Exhibeat. Tum demum auro, fragrantia gentes*

I V L I I A L E X A N D .

Scilicet haud paruo hæc fuerat uendenda per omnes:
 Imprimis ingrata olidi qua tædia flatus
 Discutiantur, & in tenues acceptior auras
 Exhalatus odor spiret, quod ni acribus inde
 Tarda Venus stimulis inconcessisq; ageretur,
 Præcipua merito poterat iam dote probari.

Nec tamen his solum monitis parere iubebo,
 Sollicitator & id primum, præq; omnibus unum,
 Angustas ne crassa uias alimenta retardent
 Lactis, & obductis hæere tenacia uenis
 Assuescant, eademq; suo ne uiscera flatu
 Tensa nimis, tumido aut præcordia murmure uexent:
 Quo sæpe arreptos subito conueller artus,
 Diuersosq; trahi uultus, atq; ora uidebis,
 Freudentemq; modis miris spumescere rictum.

Vsq; adeo assiduo pugnax alimonia succo,
 Exuat ipsa licet faciem perpeffa priorem,
 Paulatim sese affecta in corpuscula large
 Insinuat tamen, & uarijs ea tempore formis
 Vertit agens. Viden' ut teneri mollissimus agni
 (Site fortè rei iuuat experientia tantæ)
 Vestitus, prædura abiens in uellera, late
 Degeneret pasti hirsutæ distenta capellæ
 Vbera: contra hædi crispis tenuissima setis
 Corpora mollescant, ouium tantum ubere succo?

Sed neq; iam setis tortum discrimine paruo,
 Vellus id est, quod & arte neant, netumq; sorores
 Haud uarijs dedignentur contexere lanis:
 Quas etiam Milete-feras, etiam Appula tellus,
 Speluncis Syrme in medijs, Gardeq; Saloq;

Atq; ideo innocuæ lactis de sanguine uires
 Vt perstent, apto nutricem deinde labore
 Exercere para semper, uictuq; fouendæ
 Ipse bono, nec iam immodico, lege tempora prudens.

Nec non & puero his nonnullos possumus annis,
 Hoc etiam recte concedere tempore motus.
 Nam cunis agere hunc poteris, nutricis & ulnis
 Huc illuc sæpe utiliter circum ipse feretur,
 Sæpe leui infantisq; dato ad solatia curru
 Exerce, cui parua etiam subiecta rotarum
 Aetati ingentes præbere uolumina lusus
 Versa solent teneræ. puer intus brachia pandit,
 Hisq; leui nixus sponda se sustinet, atq; huc,
 Huc celer atq; illuc gradiens, perq; omnia uersans
 Dat gressus incompositos, & crebra ferendis
 Omnia per pedibus paulatim assuescit eundo,
 Officioq; suo fungi docet, unde solutus
 Sponte sua ignotoq; breui se credere passu
 Audeat, & teneros iam per se exerceat artus.
 Tu pedibus tamen ante diem puerilia niti

I V L I I A L E X A N D .

Corpora ne finito: sæpe imprudentibus unum
 Obfuit, inualidiq; & adhuc propè cerea naçti
 Ossa pedes, nimiumq; graui sub pondere preffi
 Exiliere loco, atq; oneri cessere grauati:
 Crura unde in uarias abeunt sinuata figuras:
 Sæpe etiam introrsum spectantia mutuo sese
 Genua terunt, atq; implicitos dant turpia gressus.

Nec minus & placidos animi tutabere mores,
 Defensosq; uia hac teneros ingentibus annos
 Seruari rectè uitij, quæ multa negatus
 Ferre solet nimiùsue labor: quare inter utrunq;
 Exercere sat est, nimio ne concita motu
 Corpora si fuerint, bilem tenuata malignam
 Experiantur, & in calidos labentia morbos
 Criminibus dein sint, iræq; obnoxia turpi.
 Sin nullo innatus motu calor excitus intus
 Torpeat, infarctus detenta meatibus, inde
 Tabentes cesset deferre alimenta per artus,
 Palloremq; ferat, uarij & genus omne fluoris,
 Frigidaq; egelidus cruor in præcordia tendat:
 Segnior inde animi neglectas occupat arces
 Desidia, atq; ignaua solent pigrescere corda,
 Inq; uicem affectis uitium transmittere sæpe
 Corporibus, solet hinc animus male sanaq; totam
 Mens secum uitæ trahere in discrimina molem.

Hoc metuens, pueri mores & tempora serua
 Prima, malis defensa istis, uitiosaq; certa
 Dede neci, & uitae fuge blandimenta proteruae.
 Auditu procul esse iube, procul omnia uisu
 Turpia, quaeq; animis incustodita latenter
 Insinuant, tacite seseq; capacibus addunt,
 Perq; uias placido primum fallentia uultu
 Descendunt alte latas: mentem unde uenena
 Non iterum delenda malam infecere, diuq;
 Crudescens longa uitium assuetudine uicit:
 Quae deinde incassum tentes, nec tollere possis,
 Quum semel effrenos rapuere tenacia mores,
 Victaq; cesserunt lassae retinacula mentis.

Ut male quum domitus primum sternaxq; feroxq;
 Secum equitem trahit in praecipit, ac frena recusans
 Fertur equus, nullis actus per deuia habentis.

Quumq; adeo cunctis in deteriora parata
 Sit uia, quae lato pulsos in tartara calle
 Seductosq; boni specie longe allicit, annis
 Praecipue natura sequax puerilibus, omne
 In uitiumq; trahi facilis data, & in mala flecti
 Cereae, quae nullum non dein mansura per aeuum,
 Dedecorent miseram scelere infelicia uitam.
 Hinc mala quum laesi primum crudescere labes,
 Possessiq; animi coepit, iamq; altius acta

I V L I I A L E X A N D.

Diralues, capta uictrix dominatur in arce,
 In male defensos latis hostilia muros
 Admisit subito, atq; ultro uocat agmina portis,
 Perq; oculos naresq; simul, perq; ora, per aures,
 Noxia prorumpunt in apertas crimina sedes,
 Erroresq; iraq; malusq; libidine luxus.
 Quodq; magis doleas, minus & fateare ferendum,
 Nos adeo nos hæc teneros in turpia sæpe
 Præcipites patres damus atq; impellimus annos.

Vidi ego iam cui primi inter cunabula nati
 (Tantum error spretiq; potest inscitia recti)
 Iam tum ingens tenera instruere ad deformia lingua
 Cura erat, inq; homines pariter conuitia cunctos
 Hinc facere, inq; deos polluto paruulus ore,
 Et male moratam temerare libidine mentem,
 Verbaq; cum factis miscere inhonesta prophanis.
 Nec requies, nulla donec pietate parentes
 Principio dictis terrere minacibus ipsos
 Cæpit, & in miseros fanda atq; infanda precari.
 Mox & in omne nefas, uitiumq; exarsit in omne,
 Et potuit sæuo latus ense haurire paternum.
 Tunc semel effrenis corruptus luxus habenis,
 Inq; sacros Musis quondam Phæboq; penates
 Alea, & argutæ meretricum hostiliter artes
 Inuictæ late exitium stragemq; dedere.

Quippe

Quippe eadem patris hæc quòdam introducta sub ipsis
 Flagitia imperijs, eademq; exempla secutus
 Retulit, atq; omni tamen ante haud peruia culpa,
 Criminibus late patuere hinc hostia cunctis.

Quòd nisi & assidua uitia insectabere cura,
 Et teneros flectes annos, & dum licet, omni
 Compones animum studio, in meliusq; uocabis,
 Ne seris posthac spera conuellere ab annis,
 Aut turpes delere notas te posse, tenaci
 Quas animo semel ante admissus inusserit error.

Hanc etiam sæpe ob causam diuturna uideto
 Ploratu puer assiduo ne tempora ducat,
 Ilia neu longis singultibus interrumpat,
 Vnde ferox captam sensim, iracundaq; mentem
 Vis rapit, atq; altam turbat male sana quietem.

Nec sletus manifesta tamen neq; sola uidetur
 Causa rei, sæpe exiguus latitansq; feroci
 Dente pulex artus & cuspide fixit acuta,
 Pollutoq; coris surrepens foetidus ore
 Vellicat, & duros acuens in corpore morsus
 Exercet, sæpe immundæ fastidia sordis
 Infestant, exestq; illotus corpora sudor:
 Quæ simul atq; alia ingenti specularere cura,
 Si tibi sint nati studia haud postrema salutis.

Tempore nec löge hinc multo labor ingruit alter,

IVLII ALEXAND.

Haud minor, infesti grauidis quum rumpere tentant
Gingiuvis, atq; ora graui conuulsa dolore
Exacuunt dentes, tu pingui hos munere primum
Cortis auis, molli & leporis lenire cerebro
Ne dubita, summum dein quum caput exerit, acres
Densq; ciet surgens stimulos, auidosq; coegit
Admotis puerum digitis insigere morsus,
Mella unà, & pinguem lactis coniunge saporem,
Osq; foue iunctis. uariæ simul iridis hosce
Terfa ante haud multum radix siccatur ad usus.
Iamq; aliquis grata hæc quæsitum in munera puro
Coralium argento fuluoue infibulat auro,
Materiaq; lupi dentes includit eadem,
Donaq; suspendit puerili pendula collo,
Quæ morsu puer usq; premat, quibus ora fatiget,
Dens unde attritu crebro citus exit, & alte
Defixum firmo protuberat ordine uallum.

Noxia sic etiam magnos animalia præstant,
Præcipuosq; æquis naturæ legibus usus:
Martius ipse ingens terror lupus armentorum
Parte sui haud minima iuuat, intestina labores
Pota graues soluūt, medium quum tormina uentrem
Discruciant, aluumq; dolor ceu perforat altus,
Et distenta gemunt tumido præcordia flatu.
Non aliter quàm contorto transfossa terebro,

Inde minutatim latè fumantibus extis
 Exemptum iecur exiccant, ac peruia nulli
 Per tabulata locant Phœbo, puroq; recondunt
 Ter quater elotum rutilantis munere Bacchi.
 Sanguifica hoc abiens saepe atq; amissa facultas
 Aut uitiata redit, reuocatq; exterrita uires.
 Quid memorem gelidi concreta ut frigora cœli,
 Sæuasq; exuuijs hyemes Germania uitet,
 Huius, & hoc densos munimine ut arceat imbres?
 Aut ut uipeream medicus carnem excoquat usus
 Innumeras contra pestes, & tristia quæq;
 Noxiaq; ut quondam nunc sæuum animalia uirus
 Dediscant, lætumq; negent oblita nocendi,
 Auxiliumq; ferant pulsis uitale uenenis?

Quippe deum sator immensi quo tempore primum
 Currere iter, quam nunc melius fulgentia iussit
 Astra, recens digesta poli commissaq; nostri,
 Atq; rudis cœsit Dijs cura minoribus orbis,
 Multa mali uiguisse nihil per sæcula ducta,
 Crediderim nuper melioris origine mundi
 Semine ab æthereo, & mire concordibus astris
 Effusa, unde deum gremio bona missaq; grato
 Munere cœlestum lætæ dona aurea pacis,
 Visaq; per uultu terras Astræa benigno,
 Astræaq; soror, uirtusq;, æquumq; bonumq;

Et syncera fides, & nescia fallere quenquam
 Simplicitas, & purus amor, pierasq; pudorq;
 Omniaq; hæc firmo retinens concordia nexu.
 Tempore nec iam illo fraudi, scelerive, dolore,
 Non locus insidijs ullus, sed ubi omnibus æqua
 In commune datis lege, irrequietus habendi
 Nullus amor, nec dum proprij uesana libido
 Precipites scelus in furialibus egerat ausis.
 Cuncta uidebantur claro descendere cælo,
 Haud parca dederat iussu quæ parca Deorum
 Dona manu, rerumq; ferax non falsa bonarum.
 Vlla nec aerios tractus tunc semina morbi
 Infecere, luësue natantibus ingruit ulla,
 Omnia perq; ipsas duxere animantia terras,
 Intactos sine labe annos, serusq; senectam
 Non nisi longinqui sensit post tempora fati
 Natus homo, semper membrorum atq; integer æui.
 Sponte etiam factu tellus quem maxima largo
 Ediderat, uictum facile decerpit inemptum,
 Perpetuo uernans tellus, atq; ubere læta,
 Mortali nondum cura irritata procaci,
 Aut hominum nimis imperium perpeffa superbum,
 Iussaq; & exactum uiolento scœnore pignus.

Scilicet his offensa malis, temerataq; rerum
 Iura dolens, scelus ac ritus pertæsa nefandos,

*Paulatim auertit rebus mentem horrida nostris,
 Insidiasq̄, exosa truces, queis sæpe petita,
 Intima conuelli sensit præcordia motu:
 Quærendis inhiant opibus pars maxima, postquam,
 Et laceræ infodiunt rimanturq̄, abdita terræ.
 Principio duro iussit quæsitæ labore
 Pabula sollicitis hominum succrescere curis,
 Et nimijs modo frigoribus contracta geluq̄,
 Sole modo & siccis exusta caloribus arua
 Fallere depositæ male credita semina frugis.
 Mox sæuum effudit uitiata in gramina uirus.
 Nam primum uitæ tantum auxiliaria nostræ,
 Nullaq̄, non fuerant uitalibus oblita succis,
 Multaq̄, magnarum iussit sæuire ferarum
 Agmina, uipereosq̄, haud lento uulnere morsus
 Letales inferre ictus, passimq̄, per agros
 Noxia digessit discrimine toxica nullo,
 Fallere quæ incautos sæpe indiscreta legentes,
 Letalem & possent ferre improuisa soporem.*

*Atq̄, hæc iam rebus nostris inimica rependit,
 Non dum illis tamen usq̄, adeò in turpissima lapsis,
 Forsitan & graue tempus erit, quum ferrea plusquam
 Sæcula (Dij precor hoc rebus serum adsit ut omen)
 Conuulso in peius recident hinc cardine rerum,
 Sæuaq̄, tum nulla prorsus pietate nouerca*

Monstra feret tantum tellus, atq; atra uenena.
 Ipse etiam Sol conuersas (quis crederet unquam?)
 Retro aget: atq; actas, qua nunc uia nulla, quadrigas
 Ducet in oppositum uarijs ambagibus orbem,
 Ac nostras lata obducat caligine terras:
 Ast alijs nitidum ostendet iubar, aruaq; longa
 Canicie inculta, & rigidis horrentia glebis,
 Induet in uarios fœcundo semine fœtus.
 Sed nos interea tenuis pars proxima cœpti
 Quæ superat nostri Musa hinc exorsa sequamur.

Est etiam tenera imprimis at atula sæuum,
 Quo sæpe afficitur, morbi genus, oscula putri
 Uicere fœda madent, uarij maculosa colore
 Quæ succi haud uno inficiant teterrima sæui,
 Quæq; ferat neglecta citò discrimina læti,
 Ulcus ubi crusta ceu tectum duruit, atra
 Est facies. Contusa malum rosa, coerces
 Myrrha, & Corycij mittunt quæ munera colles
 Lata Croci, solidoq; leues de robore gallæ,
 Turaq; prædulci tum punica grata sapore,
 Punica quæ primo mala irremeabile gustu
 Raptæ iter ad superos penè effecere maritæ,
 Ipsa sibi partim quæ sint satis, addita partim
 Mella iuuent, dulci puero impositura sapore.
 At scabra quoties femora intertrigine feruent,

Spargo

Spargeroſa, arentiq₃, foue medicata Cypero,
Nec faciet non & quicquam cythereia Myrtus.

Illam autem, geminos peſtis quæ luminis uſus
Sincipitisq₃, trahit ſuperam infeſtiſſima partem,
Decolor unde artus macies rapit, ignea quippe
Aeſtuat, accenſoq₃, incumbit cauſa cerebro,
Tinctum oui tollit rubro, merſumq₃, ſubinde,
Tergeminumq₃, plicis linum, ſolemq₃, ſecutæ
Nubila per folium, purum perq₃, æthera plantæ,
Strychnaq₃, tabifici uires domitura doloris.

Interea at larga cerebri de ſedibus aures
Sorde fluunt, latisq₃, ſagax purgamina mittit,
Noxia quæq₃, foras natura canalibus acta.
Tu tantum ſiccare uelis, ſectumq₃, potenter
Virus odorato generoſoq₃, elue Baccho,
Qualem hoſpes profert annoſo Rheticus æuo,
Collibus aut Tremenus qualem transmittit apricis.
Tum madido bibulas ſuperiniſce uellere lanas,
Dilutum Crocon epotas, & mella merumq₃.

Nec iam ſollicitum (ſuper eſt quæ maxima) non te
Cura dehinc teneat, triplici diſcrimine fontes
Viſcera quum morſu late rimantur acuto,
Putrentum, uermes, genus, & penetralibus acto
Cæca laceſſitis inſigunt uulnera dente,
Vulnificoq₃, cient non ſegniter extra dolore:

Continuo tantumq̄ mali, intestinaq̄, succo
 Pulsæ lues (tanta est discordia) cessit amaro.
 Tu modo melliflui unâ aliquid, quod fraude potentem
 Celet amarorem præbe, sed fraude salubri
 Incertiq̄, refer certum glycypticron amoris:
 Taurinoq̄, simul medium super illine uentris
 Felle, Iouis quondam iussu Phœbeia qua post
 Corpora scissa manus rumpentia reppulit exta,
 Extæ, & proh dolor, & sceleris noua crimina nostri,
 Diuiduos nec parte dedit nec uiribus æquis,
 Semihominesq̄, dehinc terris errare notatos.

Sunt quoq̄, nequaquam hac nobis in parte tacenda,
 Parua ea, & ex parua trans ad nos uectæ seripho,
 Exigua, ingentes præstent quæ sæpius usus,
 Semina certa mali requies, tenuata sed ante
 Igne remollescunt liquefacto saccara succo,
 Tegmine quæ paruo, & tenui circumdata crusta,
 Ingratum occultent latitat quicumq̄, saporem.
 His & blanditias adhibent, multoq̄, iacentis
 Auro onerant stratum, festis cunasq̄, corollis,
 Tinnulaq̄, applausu quatiunt circum æra sonoro,
 Et placidis uaria admiscent festiuaq̄, dictis,
 Quales Luciola cecinit Iouiania nato
 Næniolas albis Lisa insidiosa papillis.
 Vsq̄, adeo contra interdum stat nequiter ætas.

Sed quid opus? cane Io pæan, iam uicimus, ipse
 Ipse ultro sumpsit puer, atq; expostulat ultro.
 Inde autem magno tenues sese agmine fundunt
 Ascariides, Vermisq; teres notissima pestis,
 Quæq; tulisse queat Colocynthæ semina credi:
 Non iam semen erant, tractu sed plurima lato
 (Si qua fides uisis) prælonga hastilia sæpe
 Tinea quæ uincat, quantis nec Noricus hostis
 Armatur, nec tela regunt uento acta Cherusci.

Ecce autem interdum cuncta inter læta repente
 Plus solito uagire puer, multoq; labore
 Irrequietus agi, nec iam lenire potestas:
 Carmina non cantata iuuant, non pulsa sonore
 Tympana, non teneras ori inseruisse papillas:
 Tum uero distorta dolore repente furenti
 Ora trahi, lucisq; simul torquerier orbis,
 Conuulsisq; rapi tensis ceu funibus artus,
 Et spumis agitata tumere albentibus ora.

Ergo agite unà omnes fesso quacunq; puella
 Succurramus, & imprimis de sesamo oliuum
 Iam membris adhibere calens, iam ducere corpus
 Tempus, & hoc rigidos pingui simul oblinere artus,
 Et uirosa simul subitum depromere ad usum
 Castorea, & nares, & inungere tempora Ruta.
 Contra etiam si quid teneros malè fascinat annos,

Aut quicquid tale est factura, & iam omnis abiisse
 Visa procul, totoq; recessse è corpore noxa,
 Improvisa redit: ueluti sub nocte silenti
 Quum ferus insidias arci molitur, & altis
 Depulsus fremit à muris, rursusq; pererrans
 Aggreditur, rursusq; fugit prædator abactus,
 Talis euntis ea est morbi ac redeuntis imago.
 Tu uero ne cessa unquam, semperq; furentis
 Qua ui cunq; potes ualidis insulcibus obsta:
 Excubias age, & infestum preme sedulus hostem.
 Auxilijs quod si hinc uti maioribus audes,
 Ne quicquam terrere minus quo fortia tentes.
 Iam uires Vulcane tuas arcessere tempus:
 Ergo qua ceruix capiti committitur, & qua
 Exoriens sese neruorum pandit origo,
 Hac candens in parte chalybs, aut si libet aurum
 Imprimitur, procul hinc fratres, procul este parentes,
 Aut si quem pietas prohibet, quo pressior usq;
 Arte manus docta locus uritur, actaq; multo
 Igne caua abscedat supposito particula osse,
 Et nimijs sic diffluxos humoribus artus
 Contrahat ignea uis, solidoq; ita robore firmet.

Sunt quibus ipsa magis placeant, quæ mitia tanti
 Paulatim causasq; mali uiresq; retundant,
 Atq; ita in hos multum sumunt medicaminis usus.

Quod

Quod grati imprimis Moschi de nomine fertur.
 Nec solet huc tardi partem tosta ungula aselli
 Non magnam conferre satis, cui deinde uirentes
 Adijciunt semper frangi facilesq; Smaragdos:
 Candidaq; & rubro melius spectata colore,
 Vtraq; uiso autem durata corallia cælo,
 Quiq; suis letus iam prodijt unio conchis,
 Huc & opem collata ferunt absinthia paruo
 Semine non paruam, minima at de Cyclade dicta,
 Siue ea Santonici, seu miserit Appula tellus:
 Queritur & Rutæ tollat quod flamina semen:
 Et capiti minime nocitura Melanthia, quæq;
 Vna malum sæpe est numero depellere sueta,
 Pæonia, insignis seruatrix nominis ex re,
 Semineq; & radice ualens æque herba potenti,
 Virgineaq; exculta manu Sampsuchus, & usq;
 Dictæa repetens mollis Dictamnus ab Ida,
 Moschusq; & Moschi Caryon, sed maior ut huius,
 Alterius sic pensa minor pars additur: & quod,
 Extremis mittunt Selachi de finibus Ambar.
 Largior ast Onychis, tum cornu copia cerui
 Conijcitur, tenui limæ quod segmine creuit.
 Hisq; diu mollis tunsis in pollinis usum,
 Omnibus admiscetur, quo nil tenuius aurum,
 Nil unquam mira fuerit deductius arte,

IULII ALEXAND.

Non liber arboreo late sub cortice cretus,
 Niliaca philyra aut longe protenta papyri,
 Non membrana ullos tenuis quæ uestiat artus,
 Non aliud, si quod solers interlinit usus.

Iamq̄ tribus puer ingressus natalibus annos,
 Paulatim etatem profert, iam frangere primum
 Dentibus acceptam discit primoribus escam,
 Assuescitq̄ cibo, quem doctæ sæpe fouere
 Nutrices prius ore solent, præmansaq̄ reddunt
 Ore ori apposito iucundo pabula lusu,
 Siue ita fracta minus, teneros, confecta q̄ dentes
 Esca ferit, seu natiuo medicata calore
 Ocyus edomito, præbet nutrimina succo.

Sæpe etiam pingui componunt corpus oliuo,
 Nulla cibi grauis incumbit quum sarcina crudi,
 Visceribus solioq̄ iubent innare salubri
 Dulcis aquæ, uel cum calido circumfluus aer
 Aestuat, & nocuo feruescunt sydere rura,
 Corpora securi mandant nudata fluento,
 Herbososq̄ lacus, & lucida stagna frequentant:
 Sicubi fontani subter crescentibus undis
 Eiaculantur aquas riuu, scatebrisq̄ solutæ
 Irriguis superant uenæ, tellure remissius
 Vnde cauas humor solitus complere lacunas.
 Sic quoq̄, sponte sua morem hunc armenta secuta,

Fluminibus gaudent placidis, & leta per undas
Collidunt late liquidas mox corpora lotis
Sordibus, æstiuo sub sole nitentia siccant.

At non is Scythiæ, diro qua frigore septa
Horrida^q & multum pulsata rigentibus auris,
Arua colunt, mos est, illic ante omnia sæuo
Membra gelu, natos^q recens fluuijalibus undis
Immersos fœtus in^q æstum ac frigora durant.

Stridula candentis ueluti quum lamina ferri,
Tincta lacu gemit, artificis quæ forcipe uersa,
Sumit opem ualidam, gelidis & robur ab undis.
Quippe aliud genus hoc hominum deserta ferarum
More inter facile qui uitam, & inhospita ducant,
Securi egelidi ferat inclementia cœli
Quas tempestates, densus ne in nubibus aer
Riphæis glaciæ uentis, & cana niuosis
Iuppiter assidue pulset ferus arua pruinis.
Tanta cutis duratæ animo fiducia sedit.
Illic sæpe etiam solida concretus ad imum
Oceanus (mirum) crusta, sulcata^q quondam
Aequora remigio, patulis^q natata carinis.
Plaustra ferunt, tractas^q rotas, uris^q iugatis
Stridentes, magno ducunt sub pondere currus.
Nec minus immenso letam super æquore nacti
Planitiem, seuus quoties certamina Mauors

*Suscitat, infestis inter se prælia miscent
 Agminibus, latusq; equites fert campus aquarum
 Et ferrata cauo pulsat pontum ungula cornu,
 Numina quem pelagi sonitum mirata, queruntur,
 Hac quoq; confuso rerum parte ordine pactam,
 Turbari antiquo naturæ fœdere legem.
 Ergo hanc agricola incultus, magniq; colonus
 Ruris agant uitam & duris densata ferendis
 Frigoribusq; æstuq; cutis messoribus apte
 Conueniat, brutis fortasse animantibus usus
 Vnde sit arctoum populisq; colentibus axem,
 Qua causa pluuiæ atq; hyemis patientia sæuæ
 Corpora nimborumq; atros quos incola caurus
 Grandine, commixtosq; gelu sæpe æthere uersat.
 Cæli hoc sæuitiem contra munimine tuta
 Sub dio assidue degunt armenta gregesq;
 Inter & adstricta nimium cute frigora pulsant.
 Rectius at quanto uitæ spiracula ad usum,
 Nec laxata nimis uenientiâ, obuia noxæ,
 Nec nocuos serues nimis impediencia succos,
 Hoc dulcis facile solium undæ, corporaq; unâ
 Augusta præstat specie spectentur ut aucta.*

*Quum uero studiorum animum ad præcepta capace
 Formabis, ferulæq; manum iam subtrahet, ipsa
 Hac ætate puer morem haud ita sæpe lauandi*

Rectius

Rectius insister, facili corpusq^{ue} palæstra
 Tum sat erit mouisse, cibus quàm uescitur ante,
 Idq^{ue} modum supra haud facito, ne corporis actus
 Incrementa labor compefcat longius equo.
 Nec labor ætati huic nimius: nec bacchica primis
 Munera conueniunt annis, nullum illa leuamen,
 Et multum præstant noxæ. contrà optima fontis
 Vnda iuuat puri, sacro quem numine præfens
 Protegat, & noxa Nymphæ tutetur ab omni,
 Naiadum medicas aliqua artes docta, salubres
 Lucida quæ potus, haustusq^{ue}, ministret aquarum.
 Vestibulum Solis primos ea pandit ad ortus,
 Auroræq^{ue}, sinus uenienti porrigit ultro
 Lata suos, medioq^{ue}, occurrens excipit alueo:
 Nec sinit immundo sordere cubilia cæno,
 Obductasq^{ue}, fimo sedes, & inertibus uluis.
 At teneros circum flores alit, intus aquarum
 Copia prædulcis, placido quæ exercita cursu
 Profluit, & nitidos uoluens terit usq^{ue}, lapillos,
 Somniferosq^{ue}, ciet tellure emissa susurros.
 Talè Athesis rapidi propè lata fluentia, Tridenti
 Ora bibit, sanctum cuncti quod numen aquarum
 Indigenæ uocitant. talis, maioris at unde
 Aluola, qua placidum, culta inter pinguia, latè
 Benacus caput attollit pater, altaq^{ue}, multo

*Saxa per acta sono, uenientis flumina Sarca,
Aspicit, & lætis defessam amplectitur ulnis.*

*Sed neq̄ tam liquidis quæsitæ è fontibus unda,
Nec tam posthabitus recte baccheius humor:
Quàm iuuat effrænos domina ratione, iugales
Corripuisse, uagis ulla expatientur habenis
Ne furor, aut grauis ira uia, aut uesana libido,
Quæq̄ procax aluit capitis mala bellua multi,
Siue annos rebus reliquos formabit agendis,
Cura sequens, seu Turcigenas armabit in hostes,
Membra lacertosiss, dura exudanda palæstra,
Siue alet, & ualidos explebit uiribus artus,
Seu uigilis potius tenuabit cura Mineruæ.*

*Iccirco bigis excelsa auriga regendis
Sede sedet, frænoq̄ iugum moderatur: & arte
Ni regat, arrepto sine more per auia curru
Quippe ferantur equi, dominatoremq̄ citato
Impete agant, uia præcipiti qua proxima lapsu
Sese agit, & lato patet in Stryga tristis hiatu,
Vnde mali iam nunc etiam diffusa per orbem
Semina, pacatisq̄, insedit rebus Erinnyis,
Anguicomumq̄, Megæra caput tulit altius, ex quo
Bellipotens renouat Mauors incudibus arma,
Vinculaq̄ & nodos à tergo uicit ahenos,
Ipsa unâ uarios miscet Bellona tumultus,*

Fasq̄ nefasq̄ ciet, motumq̄ exterritat orbem
 Terror agens, ferus in medio deus, undiq̄ rerum
 Fundamenta quatit, stimulis Discordia cæcis
 Circum accensa fremit, Furiaq̄, Iraq̄, Minaq̄,
 Insidiaq̄ & torua tuens Violentia uultu,
 Raucaq̄ terrificis sonuerunt classica bombis,
 Et trepida occinuit ferale insania carmen,
 Maxima quo concussa gemit sonitu, aëtaq̄ tellus
 Qua patet, occiduas Phœbi nascentis ad oras,
 Limes & à medio tardum petit axe Booten,
 Extemplo iam pax abiit, iam Martius ardor
 Cuncta tenet, ruit extremo de littore Iberus,
 Assidua miles iam belli exercitus arte,
 Celsaq̄ nubiferae perfringit claustra Pyrenes:
 Parte alia ingentes fert dira in prælia uires
 Ipsa ingens, belloq̄ minax stat Gallia contra
 Prædurum suffulta latus: simul Itala Cæsar,
 Arma mouens, gelidos traducit ad usq̄ Triones,
 Interea latis sequitur Germanica pubes
 Bello excita agris, trifluiuq̄ unà accola Rheni,
 Et quos extremi Morinos salis alluit unda,
 Iamq̄ iugi patiens Teucthrus mixtiq̄ Sicambri,
 Vspiteresq̄, Vbijq̄, alioq̄ ex orbe Britanni,
 Vndiq̄ turbato uiolenter fœdere, reges
 Inter se infestis gaudent concurrere signis.

Ergo nouo rursus madefiet sanguine tellus,
 Quadrupedumq; effossa bibet socium ungue cruorem.
 Scilicet huc furor, huc ultrices uerbere diræ
 Præcipites agitant gentes, sæuitq; flagello
 Tisiphone in medijs: Quo uos, quo cæcus adegit
 Mucua, cædis amor, uersos in uulnera tandem?
 Quin potius iunctis simul hinc concordibus armis,
 Itis eò latè à tergo, qua Martius anguis
 Cuncta agit, & tumidus consurgit quantus Orion.
 Ille quidem nigro suffusus membra ueneno
 Cristatum caput ecce tulit, uictorq; superbit,
 Littoribus adnans circum perq; omnibus, Istri
 Nititur undiuagi fontem superare sonantem,
 Et iam iamq; tenet, totaq; adlabitur aluo.
 Hunc nisi sacratis non est compescere signis.
 Fælix depulsi, fælix quem tanta pericli
 Fama, triumphatiq; manet nouæ gloria monstri.
 Dij, quorum sacris festas solennibus aras
 Instruimus læti, celebresq; nouamus honores,
 Dij patrij prohibete nefas, castaq; uerendum
 Relligione malum, & terrorum auertite tantum,
 In Lelegasq;, Scythasq;, inimicaq; nomina Thracas,
 Bactra ultra, Gangemq; ultra, Tanaimq; Tigrimq;
 Irarum satis, ô scelerisq;, necisq;, superq; est.
 Sæuitum inter se satis, & periuria multa

*Iam pridem luimus, commissaq₃ crimina cæde.
Vidimus insolitasq₃ hyemes, insuetaq₃ cæli
Frigora, defectosq₃ suis male frugibus agros,
Mœniaq₃ ingenti terræ labentia motu,
Et fuis solito grauiora tonitrua nimbis.
Prodigiosa diu tulimus, morbosq₃ famemq₃
Diram, insultantisq₃ minas Mauortis inulti,
Et tanta exhaustos per totq₃ pericula casus.*

F I N I S.

